

LOGO

PPA1101 หลักรัฐศาสตร์
Principles of Political Science

อาจารย์ ดร.มาธินี คงสถิตย์

รัฐศาสตร์ (Political Science)

- ❖ คำว่ารัฐศาสตร์ หากพิจารณาโดยแยกศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้ว่า **(Political Science)** เพื่อกำหนดความหมายพื้นฐานของรัฐศาสตร์แล้ว จะเห็นได้ว่า **(Politics)** ซึ่งหมายความว่า การเมือง นั้น มีรากศัพท์มาจากคำว่า **(Polis)** ในภาษากรีก หมายถึง นครรัฐ เป็นการจัดองค์กรทางการเมืองรูปแบบหนึ่งที่ได้บังเกิดขึ้นมาหลายพันปีแล้ว ในขณะที่ **(Science)** ก็คือ ศาสตร์ หรือวิชาในการแสวงหาความรู้

เดชชาติ วงศ์โกมลเชษฐ์

ให้นิยามของรัฐศาสตร์ว่าเป็น

ศาสตร์ที่ว่าด้วยรัฐ
(Science of the state)

❖ โดยเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับรัฐ วิวัฒนาการของรัฐ และรัฐในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับองค์การปกครองหรือสถาบันทางการเมืองของรัฐ และดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์ของเอกชนหรือกลุ่มชนกับรัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับรัฐ ตลอดจนแนวการศึกษาความคิดทางการเมืองอันมีอิทธิพลมหาศาลต่อความคิดของนักการเมืองเอกของโลก และต่อวิวัฒนาการของรัฐและการเปลี่ยนแปลงของระบบการเมืองการปกครอง

สาขาขององค์ความรู้ทาง
สังคมศาสตร์ (Social Science)
ที่ว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับรัฐ

จรรยา สุนภาพ

กล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง
การจัดองค์กรทางการเมืองการปกครอง รัฐบาลหรือผู้ใช้อำนาจทาง
การเมืองการปกครอง และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ โดย
ความหมายดังนี้ รัฐศาสตร์ จึงเป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับ **3**
สิ่งคือ รัฐ สถาบันทางการเมืองการปกครอง และ แนวความคิด
ทางการเมืองการปกครอง

❖ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สภาวิจัย
แห่งชาติ เห็นว่า รัฐศาสตร์ คือ การศึกษาเกี่ยวกับรัฐ และ
วิธีการอันเหมาะสมที่สุด ในอันที่จะปฏิบัติตามวิชาการที่
เกี่ยวกับรัฐ ขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์จึงรวมถึง
ส่วนประกอบทุกส่วนในความสัมพันธ์ภายในและ
ภายนอกรัฐ

ทินพันธ์ นาคะตะ รัฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับสิ่ง
สำคัญ ต่าง ๆ ประกอบด้วย

กำเนิดและลักษณะของรัฐ สถาบันการเมืองการ
ปกครอง อำนาจ การตัดสินใจและนโยบายสาธารณะ
ระบบการเมือง รวมทั้งการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ เพื่อ
แสวงหาความรู้ความเข้าใจ และหาคำอธิบายต่อปรากฏการณ์
ทางการเมืองที่ บังเกิดขึ้น

รัฐศาสตร์ (Political Science)

คือ วิชาที่ว่าด้วยเรื่องของรัฐ อำนาจและการปกครอง ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของรัฐ กำเนิดและวิวัฒนาการของรัฐ รัฐในสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และยังศึกษาองค์การทางการเมือง สถาบันการปกครอง ตลอดจนอำนาจในการปกครองรัฐ วิธีดำเนินการต่างๆ ของรัฐ รวมทั้งแนวคิดทางการเมืองและการเมืองในรัฐด้วย

ขอบข่ายของวิชารัฐศาสตร์

????
สาขากฎหมายมหาชน
(Public Law)

สาขาปรัชญาการเมือง
(Political Philosophy)

1

สาขาทฤษฎีการเมือง
(Political Theory)

2

สาขาการเมืองการปกครอง
(Government)

3

สาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
(International Relations)

4

สาขาการเมืองเปรียบเทียบ/ปกครอง
เปรียบเทียบ (Comparative
Politics)

5

สาขารัฐประศาสนศาสตร์
(Public Administration)

6

รัฐศาสตร์กับประวัติศาสตร์
รัฐศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์
รัฐศาสตร์กับภูมิศาสตร์
รัฐศาสตร์กับสังคมวิทยา
รัฐศาสตร์กับจิตวิทยา
รัฐศาสตร์กับจริยธรรม
รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์

ความสัมพันธ์
ระหว่างรัฐศาสตร์
กับสาขาวิชาอื่น

ประวัติความเป็นมาของวิชารัฐศาสตร์

1

2

3

4

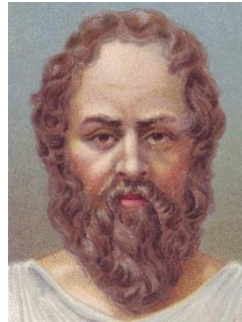

❖ 1. สมัยกรีก (ประมาณ 300-500 ปี ก่อนคริสต์กาล)

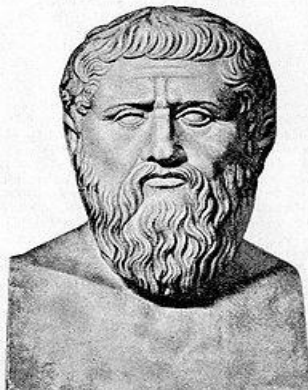
กรีกแบ่งรูปการปกครองออกเป็นนครรัฐต่างๆ กระจายอยู่ตามเกาะแก่งหุบเขาในบรรดานครรัฐต่างๆ ของกรีก นครรัฐเอเธนส์และสปาร์ต้าได้รับการยกย่องว่าเป็นนครรัฐที่ยิ่งใหญ่และเป็นผู้นำของนครรัฐอื่นๆ โดยเฉพาะนครรัฐเอเธนส์ จัดเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมและการศึกษาของโลกยุคโบราณ เป็นดินแดนที่เป็นแหล่งกำเนิดของนักปราชญ์หลายท่านที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะทางด้านรัฐศาสตร์มีนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่ 3 ท่านเป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องมาจนทุกวันนี้คือ โซเครตีส เพลโต และ อริสโตเติล

✿ โสเครตีส(Socratis)

เป็นนักปราชญ์ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็น บิดาแห่งปรัชญา เขาเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหาได้หากรู้จักใช้วิธีที่ถูกต้อง คือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เพลโต (Plato)

เป็นศิษย์ของโสเครตีสที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งทฤษฎีการเมือง มีหนังสือสำคัญ คือ The Republic (อุดมรัฐ) ซึ่งกล่าวถึงผู้ปกครองที่ดีควรมีลักษณะเป็น “ราชาปราชญ์” และบทบาทหน้าที่ของรัฐ

อริสโตเติล (Aristotle)

เป็นศิษย์ของเพลโต ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิชารัฐศาสตร์

และเป็นนักปราชญ์ของกรีกที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด หนังสือชื่อ

The Constitution of Athens ที่อริสโตเติลเขียนถือเป็นรากฐานหลายอย่างในวงการรัฐศาสตร์นอกจากนี้ยังมีหนังสือชื่อ **The Politics**

❖ 2. สมัยจักรวรรดิโรมัน และยุคกลาง

2.1 สมัยโรมัน 300 ปี ก่อนคริสตกาล-ศตวรรษที่ 5 จักรวรรดิโรมัน ได้มอบมรดกทางรัฐศาสตร์อันมีค่ายิ่งแก่โลกได้แก่ ความคิดในทางกม. หลักนิติศาสตร์ และวิธีการบริหารราชการหรือหลักในทาง รปศ. ซึ่งหลักการเหล่านี้มีรากฐานมาจากหลักปรัชญา Stoic ซึ่งถือว่ามนุษย์ทั้งปวงมีความเสมอภาค ภราดรภาพ และมีที่มาจากพระเจ้าซึ่งเป็นเสมือนบิดาของมวลมนุษยชาติ มนุษย์ทุกคนจึงมีคุณค่าเท่าเทียมกัน และเนื่องจากโรมันมีอาณาเขตกว้างขวางมาก อีกทั้งยังรวบรวมคนหลายเผ่า ซึ่งมีจารีตประเพณีต่างๆ เข้ามาอยู่รวมกันทำให้โรมันจำเป็นต้องพัฒนา กม. เพื่อใช้ในการปกครองได้อย่างเหมาะสม โรมันถือว่าชุมชนต้องมี กม. และนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงทางด้าน กม. ของโรมันคือ ซิเซโร (Cicero)

2.2. สมัยกลางของยุโรป 300 ปี ศตวรรษที่ 5-15 หลังจากจักรวรรดิโรมันได้เสื่อมสลายไป ศาสนาได้เริ่มมีอิทธิพลมากขึ้น กฎเกณฑ์ทางศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในสถาบันการปกครอง ศาสนจักรมีอำนาจลงโทษคริสต์ศาสนิกชนที่กระทำผิด การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ ที่ขัดกับหลักศาสนาจะถูกลงโทษรุนแรง ศิลปวิทยาการต่างๆ จึงไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ยกเว้นแต่ทฤษฎีทางศาสนา ทฤษฎีทางรัฐศาสตร์มุ่งสอนให้เชื่อว่าอำนาจทางการเมือง และอำนาจทางศาสนามีต้นกำเนิดจากพระเจ้า สันตะปาปา ทรงไว้ซึ่งอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์ มรดกทางรัฐศาสตร์ที่สมัยกลางของยุโรปได้ทิ้งไว้ให้อันมีอิทธิพลมาจนทุกวันนี้ คือ หลักจริยธรรม และหลักศีลธรรม นักคิดคนสำคัญคือ เซนต์ออกัสติน มีผลงานชื่อ City of God (อาณาจักรของพระเจ้า)

3. สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) ศตวรรษ ที่ 15-17

- ❖ เป็นสมัยที่มีการรื้อฟื้นความรู้ด้านปัญญา โดยเฉพาะปรัชญาเรื่องมนุษย์ โดยนำความคิดของนักปราชญ์ สมัยกรีกและโรมันมาเป็นแนวทางการศึกษาวิชารัฐศาสตร์ ได้มีการปฏิรูปศาสนา ในประเทศต่างๆ โดยนักบวชมาตินลูเธอร์มีการแสวงความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้โดยถือว่าความอยู่รอดของรัฐและผลประโยชน์ของประเทศชาติ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการปกครอง

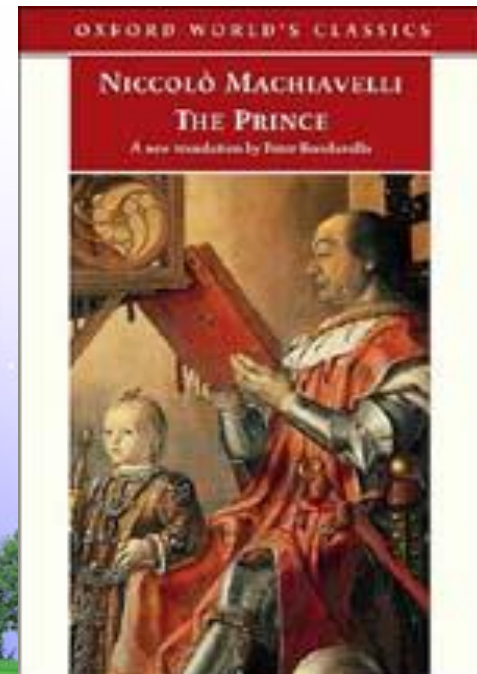
นักคิดคนสำคัญ ในยุค (Renaissance)

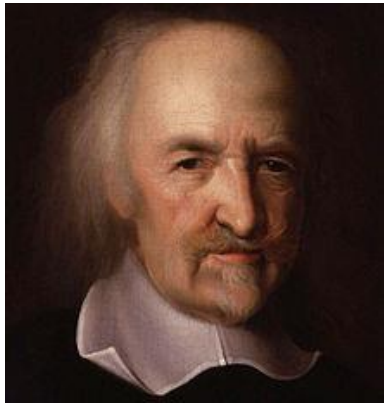
❖ นิคโคโล แมคเคียเวลลี

ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาของปรัชญาการเมืองสมัยใหม่” เป็นชาวอิตาเลียนคนแรกที่กล้าแสดงความคิดเห็นให้แยกการเมืองออกจากศาสนา และกล่าวว่า “ผู้ปกครองที่ดีควรจะเป็นทั้งสิงห์โตและสุนัขจิ้งจอก” หมายความว่า สิงห์โตคืออำนาจ และสุนัขจิ้งจอกหมายถึงความมีเล่ห์เหลี่ยม ซึ่งเขียนใน The Prince

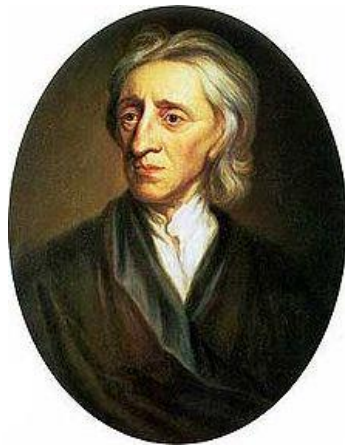
(เจ้าผู้ปกครอง)

นักคิดคนสำคัญ ในยุค (Renaissance)

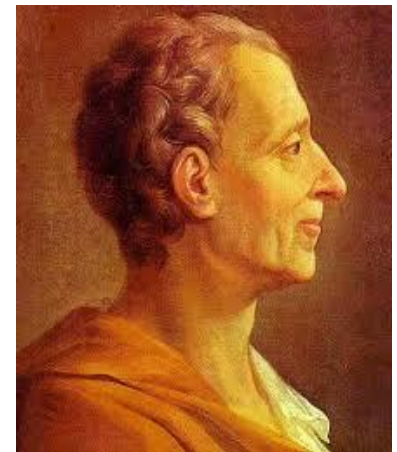
โทมัส ฮอบส์

จอห์น ล็อก

แอนน์ จากส์ รัสโซ

มงเตสกีเออ

4. รัฐศาสตร์ในปัจจุบัน

จะเป็นการศึกษาเลียนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยอาศัย
ความรู้ทางสถิติคิดหาเหตุผล คำนวณ วิจัย สํารวจ สังเกต การ
พิสูจน์ทดลอง รวมทั้งการใช้เทคนิคใหม่ๆ รัฐศาสตร์ในปัจจุบัน
ยึดแนวพฤติกรรมศาสตร์มาก โดยเฉพาะ **พฤติกรรมทางการเมือง** สนใจต่อปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น

❖ ความหมายของคำว่าการเมือง (Politics)

คือ งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่นวิชาการเมืองได้แก่วิชาที่ว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ (พจนานุกรมฯ)

❖ อริสโตเติล ได้อธิบายว่า การเมืองย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจ และอำนาจทางการเมืองจะต้องแตกต่างจากอำนาจอื่น องค์การทางการเมือง จะต้องมียุติธรรมปกครองเป็นอธิปัตย์ คุณลักษณะทางการเมืองประกอบด้วยปัจจัยที่เด่นชัด 2 ประการคือ อำนาจ (Authority) และการปกครอง (Ruling)

❖ ฮันส์ เจ มอร์แกนธา (Hans J. Morgenthau) กล่าวว่าการเมืองเป็นเรื่องของการต่อสู้เพื่อการมีอำนาจ

ในทัศนะของนักรัฐศาสตร์ ฝ่ายพฤติกรรมการเมือง (Political Behaviorist) มีความเห็นว่า การเมืองคือการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจ (Struggle for Power) หรือเพื่อที่จะมีอำนาจเหนือผู้อื่น การเมืองโดยนัยนี้มีความหมาย 2 ประการคือ

1. การเมืองเป็นการต่อสู้เพื่อแสวงหาอำนาจ อำนาจในที่นี้หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งหรือหลายคนมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของบุคคลอื่น

2. การเมืองเป็นการต่อสู้ในอันที่จะปกครองซึ่งกันและกัน และการต่อสู้นั้นจะมีกฎเกณฑ์หรือไม่ก็ได้แต่ก็มีเป้าหมายที่จะดูแลจัดการให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่อย่างมีระเบียบเรียบร้อย

รัฐศาสตร์ในประเทศไทย

1 นับแต่การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2435 (จุดกำเนิดการสถาปนารัฐชาติ)

2 ต้องการผลิตบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ (วิชาชีพ)

3 พ.ศ.2453 โรงเรียนข้าราชการพลเรือน

4 พ.ศ.2459 สถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนเป็น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดตั้ง “คณะรัฐศาสตร์”

5 พ.ศ.2475 ตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

6 พ.ศ.2509 มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตผู้มีความรู้ วิเคราะห์ปัญหาทางการเมือง การปกครอง

สรุป

- ❖ การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวพันกับอำนาจและการปกครอง ไม่ว่าจะสภาพการณ์ใดหรือสถาบันใดหากมีการต่อสู้แข่งขันกันเพื่อแสวงหาอำนาจที่เหนือกว่ากันแล้ว ก็เป็นการเมืองทั้งสิ้น นอกจากนี้การเมืองยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การดูแลจัดการให้มนุษย์อยู่กันอย่างเป็นธรรมและเป็นระเบียบ การเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการปกครอง ซึ่งสามารถศึกษาและเรียนรู้ได้เช่นเดียวกับศิลปะและศาสตร์สาขาอื่นที่มีอยู่ในโลก

ชิ้นงานที่ 1 ให้นักศึกษาไปค้นคว้า ศึกษาประวัติ ผลงานสร้าง
ชื่อที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวិชารัฐศาสตร์ของบุคคลดังนี้

1. โซเครตีส (Socrates)
2. เพลโต (Plato)
3. อริสโตเติล (Aristotle)
4. ชิเซโร (Cicero)
5. นักบุญออกัสติน
(St. Augustine)
6. แมคคิแวลลี (Niccolo
Mcchiavellie)
7. มาร์ติน ลูเธอร์ (Martin Luther)
8. ชอง โบแดง (Jean Bodin)
9. โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobber)
10. จอห์น ล็อก (John Locke)
11. มองเตสกีเยอ (Montesquieu)
12. รูสโซ (Jean Jacque Rousseau)

Q&A

